

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 22-23 травня 20235 року)

Одеса -2025

УДК: 1:403:316.6 (08)

Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 22-23 травня 2025 р.) 189 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

- Збірник матеріалів VI Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства; соціокультурні трансформації молодіжного соціуму; соціокультурні трансформації освітнього середовища; культуру бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства; філософію менеджменту соціокультурної діяльності у контекстуальному полі глобальних трансформаційних процесів. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

«Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства»

22-23 травня 2025 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

А. В. Красножон – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Петінова Оксана Борисівна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

необхідність пристосовуватись до подвійних стандартів породжує емоційне виснаження, цинізм, втрату довіри до суспільства та інституцій. Зростає відчуження від громадянської активності, виникає апатія або, навпаки, агресивна реакція на соціальну несправедливість. Особливу роль у подоланні наслідків ціннісної деформації відіграють освіта, культура та медіа. Необхідно формувати критичне мислення, правосвідомість, етичну чутливість. Через інтеграцію етичної проблематики в освітній процес, громадянське виховання, соціальні кампанії можливо поступово відновити позитивні ціннісні орієнтири. Ціннісна трансформація особистості в умовах тіньової економіки є складним і багаторівневим процесом, що вимагає міждисциплінарного аналізу. Подолання негативних наслідків можливе лише за умови системного підходу, де поєднуються заходи державної політики, освіти, соціальної роботи та індивідуального морального вибору. Формування нової культури чесності та відповідальності – ключ до сталого розвитку суспільства.

Список використаної літератури

1. [П'ясецька-Устич С. В.](#) Теоретико-методологічні аспекти дослідження тіньових економічних відносин в умовах ринкової трансформації. [Причорноморські економічні студії](#). 2019. Вип. 37. С. 6-12.
2. Король В. Практика і перспективи боротьби з тіньовою економічною діяльністю. https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/23017/1/statia_Tkachyk_M_2017.pdf

Кириченко Даніель, здобувач 1 року навчання спеціальності 025 Музичне мистецтво факультету музичної та хореографічної освіти
Науковий керівник – **Атаманюк Зоя Миколаївна**, доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЩО ЯВЛЯЄ СОБОЮ ПОНЯТТЯ “ЗАКОН”

Поняття «закон» є однією з ключових категорій філософії, права та релігії, і його осмислення сягає глибини історії людської думки. Воно лежить в основі суспільного порядку, визначає моральні межі поведінки, а в багатьох традиціях — слугує зв'язком між людиною й вищою силою. Свої витoki це поняття має у грецькій античності, де воно розглядалося як вираження космічного порядку або як форма реалізації справедливості. Паралельно йому розвивалося й біблійне розуміння закону як виявлення Божої волі, що регулює

життя спільноти. Отже, питання про природу закону — це не лише юридична або моральна проблема, а перш за все філософська.

У давньогрецькій філософії вже у V столітті до н.е. розгортається активна дискусія про природу закону. Софісти, такі як Протагор, стверджували, що закон — це людський витвір, продукт угоди, умовності. Натомість Сократ, а за ним і Платон, відстоювали ідею того, що закон має бути відображенням об'єктивного добра, не залежного від мінливих поглядів більшості. Для Платона закон — це не просто механізм утримання порядку, а інструмент морального виховання, що має вести до справедливого життя. Він наголошував: «Закон — це те, що панує, а не те, чим панують». Арістотель пішов ще далі, вказуючи, що добрий закон — це той, що гармонійно поєднує раціональну норму з практичною користю для поліса. Таким чином, у грецькій філософії формується розуміння закону як розумного, морально обґрунтованого порядку.

Інший вимір закону відкривається у релігійно-філософських традиціях, зокрема у юдаїзмі. Тут закон (Тора) виступає як центральний компонент релігійного життя, шлях до досягнення волі Бога. Юдейське розуміння закону охоплює не лише юридичні чи моральні приписи, а весь спосіб існування. Закони Тори регулюють життя людини від народження до смерті, включаючи соціальні, етичні, ритуальні, побутові аспекти. На відміну від грецької ідеї природного закону, який відкривається через розум, у юдаїзмі закон — це дарований об'явленням кодекс, якому треба коритися як виявові віри та покори Богові. У книзі Второзаконня говориться: *«Оце постанови й закони, що їх наказав Господь виконувати... щоб ви боялися Господа, Бога свого, і щоб дотримувалися всіх постанов Його»* (Втор. 6:1–2).

Це особливе бачення розвивається і поглиблюється в юдейській філософії середньовіччя. Маймонід, один з найвизначніших єврейських мислителів, у своїх працях *«Мішне Тора»* та *«Путівник заблукалих»* прагнув узгодити розум і віру. Він доводив, що божественний закон є раціональним, а дотримання заповідей формує морально досконалу людину. Для нього закон — це засіб очищення розуму, підготовка до пізнання Бога. Таким чином, закон у юдаїзмі набуває не лише нормативного, а глибоко екзистенційного значення — як шлях до внутрішньої трансформації.

Західна правова традиція в Новий час знову піднімає питання про природу й джерела закону. Філософи, як-от Гоббс, Локк, Руссо, сперечалися про те, чи закон має виходити від держави, народу чи природного права. У Гегеля закон — це втілення об'єктивного духу, етап саморозвитку свободи. У Канта ж закон набуває морального змісту: справжній закон — це моральний імператив, який ми самі собі даємо з поваги до гідності інших.

Кант також розглядав закон як основу суспільного устрою, вільного від свавілля. У трактаті *«До вічного миру»* він зазначає: *«Право — це сукупність*

умов, за яких свавілля одного може бути сумісним зі свавіллям іншого згідно із загальним законом свободи»

Сучасна філософія закону все більше звертається до етичного, гуманістичного виміру. Такі мислителі, як Ганс Кельзен, Джон Ролз, Юрген Габермас, зосереджують увагу на легітимності закону, процедурі його встановлення, ролі суспільного діалогу у формуванні правових норм. У постмодерному суспільстві закон постає як арена боротьби за інтерпретацію цінностей. З'являються поняття «право на спротив» (у разі, якщо закон суперечить етичному розумінню справедливості) та «глобальне право» — спроба знайти універсальні засади для регулювання людського співжиття.

Робимо такий висновок, поняття закону охоплює ширший спектр, ніж просто юридичні норми. Воно вбирає в себе моральну філософію, релігійну етику, онтологію порядку і навіть метафізику свободи. У грецькому, біблійному та модерному мисленні ми бачимо три різні, але взаємодоповнюючі підходи: закон як розумний порядок, закон як Боже слово, і закон як прояв моральної автономії. У наш час, коли відбувається криза авторитетів і переоцінка понять права, справедливості та моралі, звернення до філософського змісту поняття «закон» дозволяє не просто оцінити чинне законодавство, а запитати — чи воно справедливе? Чи відповідає воно гідності людини? І що саме ми готові визнати законом — примус чи істину?

Козленко Павло Юхимович – кандидат філософських наук, голова правління Громадської організації «Центр дослідження Голокосту»

КОНЦЕПІЯ МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ВПЛИВ ТЕОРІЇ ДЖОНА ЛОККА НА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО

Феномен моралі, орієнтований як на філософське осмислення дійсності, так і на практичне регулювання міжособистісних взаємодій, представляється складним конструктом соціокультурних взаємин в суспільстві. Суспільство Нового часу і Англія як безумовний світовий лідер того періоду переживали значні культурно-цивілізаційні трансформації, що знаходило відображення на всіх рівнях і не могло не відбитися в дискурсі і цінностях. При цьому важливо розуміти, що природничо-науковий дискурс брав участь у формуванні певних новаційних термінологічних словосполучень філософського дискурсу. Дискурсивні практики заохочення або несхвалення відображали не тільки зміни в мові опису моралі через трансформується світогляд епохи, а й внутрішні (ментальні) механізми.

До XVII ст. в Англії складається юридична мова і стиль мислення, і терміни з юриспруденції, що підкреслюють процесуальні та логічні прийоми

Бубіна Анастасія, Ладонько Людмила	56
ВАЖЛИВІСТЬ ПОЛІТИКИ ПАМ'ЯТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
Врайт Галина Яківна, Стойкова Кароліна	60
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ	
Гончарова Ольга Євгенівна,	64
СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОСНОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ: ВИКЛИКИ ВЗАЄМОДІЇ {ЛЮДИНА}~[МАШИНА] І ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНОМІРНОСТІ ЯК ІМПЕРАТИВ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДЯНОСТІ	
Добролюбська Юлія Андріївна	71
ПОБУДОВА ТА ПОДІЛ ЧАСУ: ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТА ХРОНОЛОГІЯ МАСАЮКІ САТО	
Йорж Руслан Анатолійович	74
ФІЛОСОФСЬКЕ ВЧЕННЯ ПРО ДУХ, ДУШУ І СВІДОМІСТЬ	
Карастан Сергій Костянтинівич	81
ЦІННІСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ПІД ВПЛИВОМ ТІНЬОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРАКТИК	
Кириченко Данієль, Атаманюк Зоя Миколаївна	82
ЩО ЯВЛЯЄ СОБОЮ ПОНЯТТЯ “ЗАКОН”	
Козленко Павло Юхимович	84
КОНЦЕПІЯ МОРАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ВПЛИВ ТЕОРІЇ ДЖОНА ЛОККА НА СУЧАСНЕ СУСПІЛЬСТВО	
Крохмаль Олександр Миколайович, Лісєнко Олена Василівна,	87
КОНЦЕПТ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-РЕФЛЕКСИВНЕ ОСМИСЛЕННЯ	
Наумкіна Світлана Михайлівна, Ляшенко Софія Едуардівна	90
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРОСТОРУ	
Поплавська Тетяна Миколаївна, Барков Степан	92
ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ І ТРАДИЦІЙ СУЧАСНОГО СТУДЕНТСТВА	
Рапацька Наталя, Нехай В.А.	94
РОЗРОБКА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ІВЕНТІВ В ДІЯЛЬНОСТІ БУДИНКУ КУЛЬТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ГОРОДНЯНСЬКОГО МІСЬКОГО БУДИНКУ КУЛЬТУРИ)	
Світлицька Віолета, Петінова Оксана	96
СОЦІАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ ЖІНКИ ДОБИ МЕТАМОДЕРНУ (НА МАТЕРІАЛАХ ПРОВЕДЕНОГО СОЦІОЛОГІЧНОГО	